

Gránátalma

Lötyögtetem s iszom a *poia*-levet a Via Dolorosán, ahol majdhogynem szabályos távolságokra található a gyümölcslépréselők, akiknél a felhalmozott, királyi gyümölcs frissen facsart nedvét lehet megvásárolni. Fiatal, vízszagú asszonyok állnak a kerekekre szerelt, fényes fémszekrényeknél, többnyire bezárt ajtajú házkapuk előtt, a szekrénytetőkön gránátalmakupacok, egy-egy kézzel működtethető alumínium gyümölcsprés, lábuk mellett üres gyümölcshéjak koponyáitól tömött szemeteszsák, a fiókokban pedig éles vágószerszámok és áttetsző műanyag poharak. A helyszínhez illő díjazás ellenében itallal telt, az ujjbegyek alatt könnyen behorpadó poharat illesztnek az eredményes munkától maszatos markukból a vásárló kezébe, csurig teltet, amiből menten kiloccsan az ital, amint átveszik, s amikor visszaszámolják a papírpénzből a megmaradt összeget, tekintetük már a következő kuncsaftokat kutatja. A gránátalmalé fanyar és édes, a színe pedig a vér és a rubin keveréke. Az oxigéndús vér ilyen, ha alvad. Vért iszom, mondom, de nem azért, mintha tudnám, hogy e gyümölcs miféle lélekgyógyszer, hanem a lé színe miatt, amely a pohár szélén át- s majd alácsordulva, sietve megfesti a csuklómat, mintha eret nyitottam volna magamon. A főníciai eredetű fa termése sötét bíborszín héjú és hatalmas, akár a megtermett birsalma, zanzásított gyermekkoponya, s megérkezésem óta fogva tartja a szememet. Abban a pillanatban azonban, amikor belekortyolok az elképesztően jó ízű és tükörfényes italba, túl azon, hogy a Via Dolorosán, a tömegben előrefelé araszolva teszem ezt, a málladozó kapualjak egyike előtt, amely mögött egy olyan ház belső udvara búvik meg, amelyből a palesztinok fennhatósága alatt álló mecsetre nyílik ajtó, a kétes tisztaságú eszközök és alkalmazott ellenére, csupán azért, mivel a cipőbőr vastag héjú, apró koronát viselő gránátalmák színe megbabonáz, s menten vágyakozni kezdek, mintha betűkért, nos, abban a pillanatban, amikor a vértengerhez hasonlatos állagú italba beleszom, tudom, mennyire erkölcstelen vagyok. A személyes erkölcsömről amúgy nincs a közegyezségnek megfeleltethető véleményem, de azt gondolom, ennek az állampolgártársaim erkölcse az oka. Valamiért sajátosnak találom, hogy ennyire az érzékszerveim és az ösztöneim befolyásoltja vagyok. Egyetlen gránátalma látványa romba dönti higiéniai életelvemet és porrá zúz minden racionalista megfontolást, amelyek mindegyike úgy érvel, hogy az utcán, különösen délvidéken, ne igyunk kétes eredetű italt, amely leginkább a frissen feltörő vérre emlékeztet. Vérszomjas lény rejtőzik bennem, akinek biológiai mivolta átfogalmaz mindent, amit a társadalom kialakított.

Amúgy ízletes a másik ital is, amelyet az örmény templommal szemközti étterem utcára kitett asztalánál önfeledten kortyolok. A darált jéggel kevert édes limonádéba kötegnyi friss mentát vegyítettek. Mivel zöld, muszlim karakterűnek vélem. A hátam mögött, a portál üvegével elkerített belső térben turmixolják. El-

kápráztatva figyelem, amint először a mentacsomót darálják össze, majd a rádóbált, kristálytisztá jeget, s végül e keveréket felöntik a mézzel édesített citromlével. Hűsítőbb a pomagránátlénál, bár nem akként keleties és nem olyannyira varázsos. Felismerem, mivel a bíbor és vérözön színkeveréke számomra kedvesebb a harsány zöldnél. Erre inkább fogékony tradíciókkal körbehatárolt lényem, mint arra.

Jeruzsálemben a ciprusokat kivéve csak a menta élénkzöld növény, minden más szürkés, ezüstös, fakó árnyalatú, miként a mediterráneumban akárhol. Már az *Odüsszeia* növényei is ilyen halványítottak látszanak, nem szólva az *Ószövetség*-ről. Az antik szövegek megfakítják a természetes táj naturális zöld színét. Többnyire kevés dimenziós emberi alakjaikat, hogy ne látszódjanak oly színtelennek vértelenítik, ha vértelenítésnek nevezhető a zöldesség halványítása, falfehérrel való átítatása. A zöld színek tömegének hiánya minduntalan felveti annak lehetőségét, hogy nem Jeruzsálemben járok, legnevezetesebb utcájának két, közeli pontja között, ahol gránátalmaléarus lány posztol, és fürge nyelvű, vendégszerzésre alkalmas kiskocsmatulajdonos sürgölődik, hanem valamilyen antik mitológiai leiratban, amely utasítást ad az olvasói számára a helyes életről és a hőssé válás algoritmusáról.

Az étteremben minden betérő vendég abban a pillanatban, amikor lediktálja a keskeny cetlijére jegyzetelő felszolgálónak szerény rendelését, megbecsült hőssé válik. Rozoga állapotú földszinti lakásból kibontották a szobafalakat: kicsavart lakás, amely a préselés következtében vendéglátó egységgé formálódik, s a leve kiárusítható. Kívül tágasabb, s főleg világosabb, mint belül. Benn és kinn jó, ha nyolc, négy székkal körbevett, négy tányérhelynyi asztal kucorog. A külső rész fából emelt dobogón nyugszik, ezáltal, aki némi sorban állás és várakozás után letelepedhet, valamelyest elhatároltnak, a tömeg hánykolódó habjára tekintve tutajra került úszónak érzi magát. A vendéglátó helyiség jóvoltából a szemlélődésre alkalmas adó, a tömegetől elkülönített, a különállás illúzióját ígérő helyzetbe emelkedik. A röpké elhatározásnak és szerencséjének következtében délelőtti élete magaslatára jut.

Az életemet megemelő posztamensen trónolok a fehér, műanyagból fröccsöntött karosszékben. Peremét rágógumi- és cigarettanyomok cifrázzák. Honvédzöld nadrágban s ingben ülök, percnként százat verve dobog a szívem, mint olyankor, amikor a Hold és a Vénusz egymáshoz nagyon-nagyon közel áll. Az utca túlsó oldalán, az üledékből faragott kövekből összerakott falnál, amelyet néhány – meglehet, a szentháromságra utaló keresztény számmisztika szerint kialakított – számárhátívű ablakkeret tör meg, négy egyetemista korú ifjú, khekizöld öltözetbe bújtatott géppisztolyos katona álldogál. Élénk társalgásukat nem zavarja a forgatag. A Damaszkuszi kapu irányából lengyel zarándokok érkeznek zsoldárt énekelve, s közösen cipelik a vállukra emelt keresztet. Lejjebb, a kőből rakott házfalat áttörő kapu elé éppen kiviszik a szűk udvaron meghúzóódó étterem napi menüjét tartalmazó táblát. Hevenyészve támasztják a kapu félfájának. Az épület az Örmény Apostoli Egyház tulajdona, a keresztút harmadik állomása, ahol, bár az evangéliumokban megjegyyezetlenül marad, a keresztény hagyomány szerint Jézus elesik a kereszt sulya alatt. A kálvária harmadik stációját középkor végi lengyel lovagok építik, nekik csupán ez a *Biblia* által fel nem említett helyszín jut. Remélem, vigaszul

szolgál számukra, hogy a kápolna előtti, bogárhátú utca kövezete a római időkben készült.

Úgy látom ebben a városban, nem vagyok kíváncsi magamra. Csak annyira, amennyiben érdekel, miként fér belém Jeruzsálem. Vannak egyéb, föníciai, görög, héber, latin és cirill betűiket lassan olvastató városok is, amelyek hasonló hatással voltak rám. Azok is telítettek mindent körbefolyó, finoman lebegő, tömény szakralitással. Félholdakkal, lépések szótagjaiból összeálló, mívés ruháikkal, valamint a kis, tükrös szekrények, a papírlapokkal leragasztott ablaküvegek és a szüntelen csepegtető kerti csapok novelláival. Ebben a városban az esszenciák közé emelkedik, mint a palackból gomolygó dzsinn, a rózsából párálló illóolaj, a testet egybeölelő és eltakaró kendő, amelyet az a korosb asszony visel felsőtestén. Többször is elsi-et előttem, hol erre, hol arra. Oly előkelő hatalmas vállkendőjében, mint rezgő ezüstlevelei alatt a koros szomorúfűz. Azon kapom magamat, hogy szeretném fűzfaként hajladozva viselni a habkönnyű, formához idomuló textíliát, a rózsaoaljként súlytalan anyagot, amely minden rezdülésével, ráncával és mintájával képes megidézni a rózsát.

Az asszony flokon kendőbe bugyolálja magát, attól jobban látszik, mennyire kétségbeesetten siet, s egyben igyekszik a kétségbeesését, mint gömbölyű vállat, rezgő mellett, ringó tomport a fényes felületű ruhával el is leplezni. Virágmin-tásként beszélnek el ezt a nyomott mintájú, vékony szövetet, ámbár az asszonyon rozsdabarna a textília, és a mintázata szabályosan rendezett pöttyökből fekete és fehér. A pamuton a pöttyök, mindkét színben, a DNS alapvető szerkezeti egységét adó cukormolekulák síkbeli ábrázolására emlékeztetnek. A selymesen ragyogó öltözékében fel és alá elsuhanó nőnek nyilván emiatt van utcaszerte érezhető édes és az izzadságtól csöppnyire fanyar parfümillata. Kínzó és nehéz az édesség terhe.

A pöttyök sorából álló vonalhálózatával összekötözött, kendőjébe begubózott asszony magányos, meg-meggyorsuló, illetve elhalványuló lépteinek tanúsága szerint a gondolatai is gazdátlanok. Lötyög e testben bévül a lélek, mint a misztikusokban, akiknek a hitükön kívül nincs egyebük, ami megvédje őket a járdán görgő kavicsok, a szélben szálló galambtollpihék, az élénk színükkel harsogó falfirkák, a tolvajok, a szemükkel zaklatók, a hangjukkal paráználkodók ellen. Komor alak.

A nyelvem az ellenségem. Hiszen amit látok, azt elmondani minden összpontosításom és akaratom ellenére sem vagyok képes: az asszony heves mozdulattal le-tépi magáról a fejét, a koponyáját, az arca, felső és alsó részét, valamint a felsőtes-tét, derekát és csípőjét beborító gyönyörűséges, napfénytel telten villódzó barna leplet. A templom irányába a levegőbe veti és mély hangon feljajdul. A leplétől megfosztott asszony ismét megjelenik a látóteremben az Örmény templom előtt, ahol Krisztus összerogyott a kereszt terhe alatt. Megdermed az utca közepén. A körötte hirtelen kialakult légüres térben támoltyog, bömböl, majd sikít. Az ismeretlenség pereméről, az Oroszlán kapuhoz vezető utca torkolatából, serényen előszaladó két lefátyolozott asszony dolgukat homályban hagyva rontanak rá és ütleget-ni kezdik. A fedetlen nő feje fölé emelt karokkal húzódik bántalmazói elől az utca-szélre.

Odahull a ruha a faltőhöz, bele a csatornába, együgyű szemnek csupán sekély vályúnak tűnő, hosszan futó mélyedésbe, a szó alapján, amellyel hirtelen megne-

vezem, rákászó pataknak, azaz rákócnak látszik, holott nem egyéb a látvány való-
sága száradó, kis medernél, amelynek legalján vékony érben csordogál lassúdan a
víz, ámbár a szaga alapján húgy az és mosogatólé. De a medret képező kövek kö-
zötti lyukak alkalmasak rákok búvóhelyéül, igaz, utasít rendre értelmem, itt, a kis-
ázsiai világ kősvataghoz közeli térségében, ha tízlábú rák akad is, nem éppen a
városi csatornához vezető, falszivárgással kezdődő és csatornában végződő szenny-
vízben. Nincs igaza a szavamnak.

Feljajdul az asszony, azzal egy időben, hogy puha szárnyalása után a falhoz
csapódik és onnan függőlegesen aláhull, lezuhan a földre a kendője. Kibontott
hajkoronájával, eltorzult szájjal, tágra nyitott szemmel káromkodik, nézi a kendője
röptét és gyalázkodik, ahogyan kizárólag az otthonukra nem lelők, viaskodik sza-
vaival, valakivel. Óbégatásának értelmével, a maga idegen nyelvén, nincs tehetsé-
ge megvédeni magát asszonytársai kemény ökölcspásaitól. Húzódik a fal felé,
sorsára hagyva a flokon kendőt. Zuhog tarkójára, a fejére szaporán a négy kéz,
nem ellenkezik, nincs benne dac, tűr, mint aki tudja, végzetét megérdemelte.
Ahogyan a verekedők közelítenek a gótikus ívű ablakokkal áttört falhoz, srégen
előbbre jutva, úgy közeledik velük az a légüres tér is, amely burkot képez köréjük,
s amelynek falán nem lép át senki a tömegből, hacsak a tekintetek nem, köztük az
enyém. Megmerevedve hajolok a mentás limonádém fölé, a fedetlen arcú asszony
tébolytól fekete, könnytelen szemmel tekint rám. A pincér odalép az asztalhoz, fel-
csippent néhány lepénymorzst és kicseréli előttem a hamutartót.

A kissé lejtős utcán egyre gyorsabban gurul lefelé a koronáját a görgésben el-
koptató gránátalma. Ujjhegyeivel átsimítja köntösét, összerendezi a fátylát, felszedi
az utcakőről bevásárlószatyrát s a piac irányába szaporáz az egyik verőasszony. A
másik, dolgát bevégezve, a megmozduló tömegbe vegyül. Az arabságából kivet-
kőző, megbüntetett asszonyt is elsodorja egy turistafalka. A szennyvíztől nedves
kendőt a fiatal posztos katonák egyike felemeli, ráhelyezi egy száraz kőre a fal al-
jánál. Bemegyek a mosdóbam s amikor visszatérek, már nem látom a ruhacso-
mót. Ruhásszekrényi üvegvitrint tolnak ki az udvarról a járókelők közé, s egy
munkás, körbejárva, mert ez a feladata, kalapáccsal töri be mindegyik üveglapját,
apró ütésekké darabokra zúzza.

